

CRĂCIUNUL ÎN FAMILIE. ABORDĂRI SUBIECTIVE

**Tudor Colac, Iulian Filip, Nina Corcinschi,
Tatiana Potîng, Eugenia Mincu, Oleseă Gârlea,
Mariana Cocieru, Victor Pletosu**

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2604-8806>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4903-4477>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5944-3426>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3774-2599>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7427-3509>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7707-525X>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3673-6186>

Crăciunul lui Tudor Colac

Eu vin dintr-o zonă mai puțin cunoscută de dumneavoastră, cei prezenți la această întrunire românească, vin din fostul județ Hotin, care prin destinul istoriei, la un moment s-a pomenit sub ocupația sovietică în componența Ucrainei. Jumătate din județul Hotin a fost amplasat în Republica Moldova, altă parte în Ucraina și anume în județul Cernăuți. Actualmente nu mai avem nici raionul Hotin, fiindcă după ultima reformă din Ucraina o primărie a fost comasată cu alte șapte, fostul raion, din care făcea parte localitatea din care vin eu, Dumeni, a fost desființat, iar eu acum sunt din raionul Cernăuți.

Ce țin eu minte... Țin minte câteva momente ce țin de obiceiurile și sărbătorile tradiționale. În primul rând, Crăciunul, alături de Paști a fost una dintre sărbătorile cele mai așteptate. Poate chiar mai multă semnificație era în Crăciun decât în Paște.

Eu am auzit foarte târziu de cuvântul, noțiunea de Crăciun. În casă la noi eu știam de Nașterea Domnului. În dimineața de Crăciun tata mă lua de mână și hai la biserică. Acolo începea Nașterea Domnului! Tot tata, împreună cu bunelul Gheorghe, ne-a învățat prima colindă *Florile dalbe*, care este, de fapt, un refren. *Sculați, sculați, boieri mari, că vă vin colindători, nu vă vin cu nici un rău, vi-l aduc pe Dumnezeu.*

Casa noastră este în mijlocul localității Dumeni, comuna Costiceni. Alt

moment de care îmi amintesc este că în acea zi se juca teatrul folcloric *Irozii*, pe urmă i se spunea *Ceata lui Irod*. Era spectacolul acela popular cu Baltazar cu Melhior, îmbrăcați foarte exotic pentru mine. Acești irozi erau cei mai așteptați în fiecare casă de gospodar.

Începea manifestația cu noi, copiii, care în ajun umblam cu colindețul, cu formula *Ne dați, ori nu ne dați?! Mergem, de obicei, câte doi, trei copii cu cineva dintre părinți sau frații mai mari pe la rude și nașii de botez.*

Îmi mai amintesc că, deși satul nostru nu se află într-o zonă vitivinicolă, dealul lui Burchevici era plantat cu viță de vie, iar tata, de la o cramă de acolo, ne aducea un vin roșu, acru, de te scutura până la măduvă. Mama, care avea grijă de noi, adăuga un pic de zahăr și ne dădea să bem din *sângele domnului* cu explicația „*Bem dacă vreți să fim sănătoși, dacă vrem să ajungem la anul*”... După ce beam acel vin, evident că, ne trăgea pe toți la cuptor, unde găseam repede perna și adormeam. Ne trezeam abia spre seară târziu, când veneau cetele de flăcăi colindători care aveau un repertoriu bogat...

Ulterior, influența partidului comunist, a școlii, a ateismului au produs multe schimbări. O perioadă nu s-a mai colindat, *Irozii* au început să fie jucați de Anul Nou, apoi și colindele au migrat spre Anul Nou.

Astfel, ne-am pomenit într-un amalgam al calendarului obiceiurilor de Crăciun cu cele de Anul Nou. În prezent își spune cuvântul influența școlii, a televiziunii și asistăm la fenomenul când Crăciunul, sărbătoarea trece din ograda gospodarului pe scenă și se transformă în spectacol.

Iulian FILIP

Crăciunul – fundație pentru un șantier folcloric

Propunerea provocatoare a Otiliei Hedeșan de la Universitatea de Vest din Timișoara – de a reanima Crăciunul copilăriei fiecăruia dintre participanții la această răsfoire de albume nostalgice – a generat o întrunire menținută cu greu în tonalitatea provocării: de a reda un cadru sărbătorec, înregistrat cu receptoarele copilului care am fost.

Casa părintească era poligonul inițiativ și în această misterioasă forfotă importantă, spectaculoasă, ispititoare de Crăciun. Miroznel de gustoșeniei, la care un șir de tabuuri ne testa la capitolul... păcate, ispite. Postul Crăciunului! Nici cu gândul să nu te atingi de afumături, de prăjituri, de răcitur, de... Cred

că, totuși, am comis și nu doar cu gândul... Dar eram cei mai nerăbdători în ziua de Crăciun s-o... pornim. *Cu colindatul!*

Eram unicul fecior între două surori – sora mai mare și sora mai mică. Lida încă nu se înscria în categoria colindătorilor vrednici, dar pe mine sora Alexandra mă remorca cu plăcere – mă detectase cu apetit pentru poezie și mă tot cocoța pe scaune înalte, scenă, să le spun. Dar la colindă cred că eram cu voce mai modestă, îndeosebi cu felul de a se fi colindat la noi motivul celor *Trei crai de la răsărit*, vălurat-întins, parcă anume să se vadă mișcarea paralelă a stelei pe sus, a crailor pe jos până să ajungă la *Rusalim*, unde steaua li s-a ascuns... Mama abia reușea să ne oprească – să nu pornim chiar cu noaptea în cap cu colindatul. Și ne cetăra, de fapt erau îndemnurile inițiatice pe înțelesul nostru: să nu sărim peste nici o casă a neamurilor din mahalaua noastră, a Mândicenilor, iar mai departe, la neamurile din Strâmbeni să nu cutezăm – că-s mai departe, mai multe și o să obosim. Iar ca să nu prea obosim, să scurtăm colinda... Erau atractivi și covrigii, și colăceii, și nucile, și bomboanele câștigate la colindat. Erau o minune neamurile ieșite în prag ori adunate-n fereastră, să ne audă și să ne vadă cum urmăm steaua la *Rusalim* și cum întrebăm și noi de nașterea de împărat mare. Era o tensiune să cercețăm în drum, după ce ieșeam din ograda colindată, monezile cu care eram răsplătiți și din care sora îmi da voie să le aleg pe cele mai colorate, care erau mai atrăgătoare, dar mai ieftine... În următorul an le-am descoperit valoarea și colaborarea cu sora devenea mai prudentă.

Cercul rudelor, parametrii spațiului de mișcare cu colinda și mesajele sărbătorești mișca scena și cu eforturile nerăbdătoare ale copiilor, creștând prima treaptă a unei zile neobișnuite, Crăciunul, unde o autoritate incontestabilă veghea respectarea mișcării în spațiul și timpul strict determinat cetelor de colindătorii de diferită... răsărire: cei mai mici în prima jumătate a zilei, cei mai răsăriți porneau pe la amiază, pe după amiază cete de flăcăuandri se supărau dacă dau în drumul lor de colindători mai mici, iar la căderea amurgului flăcăi în toată legea alegeau ferestrele mai luminate cu fete mari. Apăreau vedre mai spectaculoase decât la nuntă, când se întâlneau cete cu pretenții și ambiții la anumite porți cu anumite fete.

Pe-aici motorul! Spre deosebire de nuntă, unde perechea centrală de personaje, Mireasa și Mirele, sunt asigurați cu spectacolul destinat în primul rând lor, într-o zi și o seară de Crăciun toate le pun și le mențin în mișcare confreriile de miri, cetele de potențiali miri, care colindă la casele cu potențiale mirese, într-o ambianță inițiativă, în care participă ori e martoră întreaga co-

munitate, inclusiv un... colindător cu voce modestă pentru colind, dar e între două surori, și deja ghicește, alături de părinți, pentru care din ele se colindă mai deosebit și care colind o tulbură mai tare pe una ori pe alta.

Acum despre *zumzăiala* provocată de Otilia Hedeșan... Alunecarea în tonalități „mature” e reflexul importanței savante, prudentă la digresiuni „compromițătoare” ori altă variantă explicativă de evadare din parametrii provocării – copilăria de Crăciun. Pe de altă parte, situația ne trimite la remarcă lui Gabriel Liiceanu, care constata în celebrul tablou *Jocuri de copii* de Peter Brueger cel Bătrân chipuri de „copii bătrâncioși”. Brueger înrăma în tabloul său circa 33 de jocuri, exact cele numărate de Francois Rabelais în *Gargantua și Pantraguel*.

Planează întrebarea: câtă e partea ludicului în participarea copiilor în manifestările sărbătorești de Crăciun? Și nu e corect formulată. Plurilingvismul copilului e o instituție uluitoare de cultură, o împletitură a ludicului cu o nestăvilă curiozitate la tot pasul (ce la Americi!!!), apoi limbajul deliciului, apoi râsul provocat de diferența gusturilor, mirosurilor, surprizelor! Cunoașterea lumii e caleidoscopică, schimbarea frecventă a atenției de la un lucru la altul, de la o gănganie mică la păsări din vârful cerului, de la o capră la o vacă îi permite acumulare unor informații imense și o înțelegere specifică a lumii în care a venit.

Noutatea provocării e legată și de resursele persoanei I-ia, de care de cele mai dese ori persoanele importante se feresc (din falsă modestie de cele mai multe ori). Stabilite regulile jocului, mânușa ridicată, fiecare își recitește albumele sentimentale, încercând conexiunea la antenele și receptoarele sensibile ale măștii copilului care am fost. E un șantier delicat, cu cioburi fragile de oglindă, în care să-ți verifici intrarea în rol.

Formatul întruirii on-line comportă eforturi economicoase de timp și cuvinte. Spațiul mai generos al revistei ne îngăduie digresiunile necesare, pentru a contura complexul scenic multidimensional, unde își au locul și micii colindători, ca să avem și semnele așteptate din partea viitorului, toarcerea firului incandescent al continuității tradițiilor frumoase.

Nina CORCINSCHI

Crăciunul de melodii

Crăciunul copilăriei mele era, mai întâi de toate, o sărbătoare acustică. Aerul rece vibra de colinzi și urături. Începând cu prima zi de Crăciun, mama cânta „*Nașterea ta Hristoase, Dumnezeu nostru/ Răsărit-a lumii lumina cunoștinței/ Că întru dânsa ceea ce slujeau stelelor/ De la stea s-au învățat să Te slujească pe Tine, Soarele dreptății/ Și să se închine Ție, Răsăritul cel de Sus/ Doamne, Slavă Ție!*”. Cu acest cântec mama pune masa de Crăciun. O masă cu mămligă, răcitură și pâraie. Mama mai gătea de Crăciun borș scăzut. Și cozonaci. Un cuptor plin cu pâine și cozonaci mai mari și mai mici. Cozonacii erau dulci și aromați, stropiți cu un amestec de albuș de ou cu zahăr. Tot de Crăciunul pe vechi, mama ținea să gustăm carne de vrabie. Auzise ea că dacă mănânci vrăbii de Crăciun, ești sprinten tot anul. Îmi amintesc cum într-un an am urcat ambele pe scară să căutăm vrăbii în streșina casei. Nu am găsit nimic, dar aveam niște rude mai norocoase, care capturau vrăbii și păstrau și pentru mama. Îmi era grozav de milă de vrăbiuță, mi se părea un ritual păgân, chiar nu știu de unde s-a luat, dar în satul meu de baștină, de Crăciun, toată lumea sacrifica vrăbiile din streșini. În serile de Crăciun, ne adunam copiii din mahala și mergeam cu colindatul. Învățam cu toții o colindă și o cântam pe sub ferestrele gospodarilor. Nu mergeam pe la toți. Fiecare casă avea o istorie a sa, pe care eram obligați s-o știm. Bunăoară, de vecina din stânga nu te puteai apropia cu colinda. Era ursuză și rea. Încuia poarta de cu ziuă și puteai să bați mult și bine, nu deschidea niciodată pentru colindători. Alți vecini erau alcoolici și nu avea niciun rost să le bați la poartă. Mergeam, de regulă, pe la neamuri, care știam că au pregătit pentru noi biscuiți, bomboane, nuci și ceva bănuți. Eu și cu o prietenă-două găseam un clopoțel și făceam planul de acțiune, pe unde să mergem, cum să ne ferim de câini etc. Într-un an am pierdut clopoțelul. Colindă frumoasă aveam, lista cu neamuri pe la care trebuia să mergem era pregătită – dar clopoțelul era de negăsit. Atunci am salvat situația cu o cană de metal și o linguriță. Trișam, desigur, dar nu era să ratăm spectacolul colindatului doar pentru că nu găseam clopoțelul. Mare ne-a fost rușinea când nana Veniuța, pe care o colindam în curte, sub geam, a cerut să vadă clopoțelul. O fi sesizat ea un sunet fals, care nu semăna cu clopoțel și a vrut să se convingă cu ochii ei. Cana era în buzunărașul meu. Cum să i-o arăt? Am încercat să mă fofilez, că ne grăbim, că altă dată... Nana

Veniuța însă știa cu ce să mă ia. Făcea niște prăjituri de se topeau în gură, nu era chip de rezistat. Cu asta m-a momit. Hai veniți în casă, să vă servească nana cu prăjiței cu zahăr pudră. În timp ce înfulecam o prăjitură, am recunoscut că clopoțelul era de fapt o cană de metal, care, cu o lingură în ea, suna ca un clopoțel. Adică aproape ca un clopoțel. Cel puțin așa ar fi trebuit să sune afară, sub geam, acoperit de vocile noastre. Familia ei și acum își amintește cum s-au amuzat atunci pe seama „clopoțelului” meu.

De zăpezile de Crăciun ce să mai zic? Senzația de zbor, de la sania copilăriei o am. Cu euforia pe care nimic altceva n-o putea egala atunci. De aceea, amintirea Crăciunului de cândva e miros de cozonac, e colindă, e libertate și zbor.

Tatiana POTÎNG

Crăciunul de *cumpănii*

Încercând să fac o retrospectivă subiectivă și personalizată a sărbătorilor de iarnă din timpul copilăriei, m-am surprins asupra gândului că pentru mine acestea au fost afectate serios de morbul sovietic.

În satul meu de baștină Hîjdieni, Crăciunul se sărbătorește pe stil vechi, pe 7 ianuarie, iar revelionul se sărbătorește (și în prezent) la 31 decembrie, nu de Sfântul Vasile. Această „răsturnare” a ordinii firești a calendarului cu sărbătoare în postul Crăciunului, a marcat nu numai componenta ritualică a sărbătorii, dar și-a lăsat amprenta și la nivel comportamental și atitudinal, împărțind satul în două categorii, cei tineri, care „fac” Anul Nou și cei care „nu fac” Anul Nou.

Pentru noi, copiii, sărbătoarea era Anul Nou. În afară de nelipsiții Moș Gerilă și Alba ca Zăpada, care dădeau sens matineelor și seratelor școlare, sărbătoarea însemna decorul festiv al claselor. Câteva săptămâni înainte de vacanță toată, școlărima din Hîjdieni decupa, personalizat din foi de caiet, fulgi de zăpadă și-i înclia cu salivă de ferestrele clasei, agăța beteală de tavan de-a valma cu bucăți de vată atârnată în capătul unor fire invizibile de ață și care reprezentau zăpada, tăia și înclia ghirlande interminabile din inele de hârtie colorată pe care le agăța de colțurile clasei. Paralel cu această vânzoleală competitivă școlărească, departe de ochii profesorilor, grupuri mici de urători și „haiduci” repetau de zor urăturile și cuvintele pieselor pe care urma să le

interpreteze în seara de Anul Nou pe la casele gospodarilor.

Noi cu soră-mea „îmbogăteam” în fiecare an repertoriul urăturii cu fragmente culese de prin ziare și cărți, păstrând invariabilă doar formula de început „Aho, aho, copii și frați.” Uratul începea după amiaza pe traseele stabilite dinainte, iar părinții ne dădeau de grijă să mergem numai la cunoscuți, rude și vecini, să nu-i facem de râs, umblând pe la străini.

Provocarea cea mare în acest periplu propițiator era întâlnirea cu cetele de „haiduci”. Repertoriul teatrului popular din satul nostru era foarte bogat, iar în seara de Anul Nou ulițele satului erau teatru de manevră pentru numeroase cete de flăcăi, de la *Jieni*, la *Partizani*, sau *Căluș*. Cei mai spectaculoși, dar și cei mai fioroși pentru noi, copiii, erau *Haiducii*. Deși era foarte numeroasă (vreo 12 personaje), ceata era așteptată cu mare drag în casele gospodarilor. Însă, când îi întâlneam pe drum, ne băgau în sperieți. Mai ales ne temeam de Anul Vechi, un personaj cu mască, cu un ardei iute în loc de nas și cu dinți de fasole. Costumul era alcătuit dintr-un cojoc mișos întors pe dos, un șir impunător de tălângi la brâu și un toiag. Celelalte personaje, Anul Nou, haiducii, doctorul sau soldații erau foarte simpatice, iar Sortalina (un travesti), deși machiată excesiv, părea chiar drăguță.

Odată cu lăsatul serii, umblatul nostru pe la case se încheia cu urarea părinților. După ce uram frumos, cu toată energia rămasă, la fereastra casei părintești, tata ne recompensa generos, iar noi ne aciuam lângă sobă ca să ne organizăm și contabilizăm trofeele: bani, covrigi și dulciuri. În familie, această sărbătoare nu avea niciun fel de continuare, căci părinții și bunica țineau post, iar pregătitul maturilor pentru Anul Nou se rezuma la procurarea covrigeilor și a dulciurilor pentru urători. Dacă stau să analizez, Anul Nou era cumva sărbătoarea copiilor și tinerilor, „prilej de zburdat”, cum zicea mama.

Sărbătoarea adevărată însă, pentru părinții noștri, era Crăciunul. De Crăciun, mama se pregătea cu mult zel, se făcea curățenie, se coceau crăciunei, se gătea friptură de porc, răcitură, pârjoale și, neapărat, de cu seară, se punea la fiert un ceaun mare de grâu. Crăciunul în casa noastră era zi de *cumpăanii*. De Crăciun veneau în vizită surorile tatei care erau măritate în alte sate, se sta la masă și se depăneau amintiri. Apoi, toată *cumpania* se muta la casa altui frate a tatălui, apoi la al treilea... În loc de cete de colindători, satul era colindat de multe asemenea cumpăanii vesele, care mergeau în vizită la părinți, frați și nănași.

Copiii însă nu erau parte a acestei sărbători. De cele mai multe ori, nici la masă nu aveam loc, dacă *cumpania* era foarte numeroasă. Acest fapt, însă, nu ne deranja deloc, căci noi știam că am avut sărbătoare de Anul Nou, iar

bucuria generală și buna dispoziție, cauzată de vizita mătușilor venite de departe, erau molipsitoare. În plus, cuvintele rostite de tata la începutul mesei de Crăciun: „*Să ne fie de bine cu Nașterea Domnului, iar sărbătoarea de azi să ne fie de spor și ajutor!*” confereau atâta împăcare și lumină, că ne ajungea pentru tot anul.

Eugenia MINCU

Crăciunul copilăriei mele – grijanie și rugăciune

Cuvântul grijanie este unul dintre primele cuvinte ciudate, rostite de bunica, care mi s-au întipărit în minte.

– E post. Nu mănânc de dulce... Trebuie să mă grijesc.

Verbul *a se griji* (din bulgară, *griža se*) are în limba română două semnificații: „*a se îngriji de cineva sau de ceva*” și „*a primi grijania, a se împărtăși, a se cumineca*”.

Expresia *a nu mânca de dulce* era și ea ciudată, deoarece era diferită de înțelegerea mea; *dulcele* echivala cu bomboanele, halvaua, magiunul etc., cu tot ce provoca senzația de dulce.

– Carnea e și ea dulce?! eram în mare nedumerire.

Pregătirile pentru Crăciun începeau cu grija pentru suflet, care se cerea „*îngrijit*” și purificat prin rugăciuni și prin abținere de la dulce.

Așadar, expresia *a nu mânca de dulce* înseamnă „*a ține post, a posti, a nu mânca de fruct*”.

Îmi amintesc de un ajun de Crăciun tihnit, plin de taina sărbătorii interzise.

Pregătirile de sărbătoare sunt stingherite de faptul că „*nu e voie!*”.

Pe masă arde zi și noapte candela, pentru a aminti că, totuși, Crăciunul bate la ușă.

Bunica oftează:

– Dacă e prea multă lume și vrei să-ți faci cruce, să-ți faci cu limba, bunica mă învață cum să-mi fac cruce în taină în această *taină* a sărbătorii Crăciunului pe stil nou.

Colacii sunt scoși din sobă. O farfurie cu oleacă de zahăr și puțin vin. Mai gustoasă mâncare nu există. Albul colacului fierbinte preia culoarea vinului roșu.

– Ia și tu din trupul și din sângele lui Hristos, dacă n-ai mers *la Reni, la grijanie*, bunica zâmbește.

Biserica din sat e demult depozit de grâne. Pentru *a primi grijanie*, bunica face drumuri la Reni.

Cuvântul *grijanie*, arată DEX-ul, semnifică „*un ritual creștin constând în gustarea unor bucățele de pâine (anafură) cu vin roșu, sfințite de preot*” și este sinonim cu „*împărtășanie, împărtășire, cuminecare, cuminecătură, euharistie*”.

În copilărie, cuvântul *grijanie* se asocia cu fața blândă a mamei, cu mâna caldă a bunicii, cu pâinea înmuiată în vin, sfințită prin rugăciunea *Tatăl nostru...* de bunica:

– Rugăciunea trebuie s-o spui de trei ori... și cruce... tot de trei ori...

De pe masa de sărbătoare nu lipsea niciodată cavarmaua, pregătită din carne și din seu de oi, cu mult-mult ardei iute și piper.

De ce așa iute? mă revolt.

– Pentru sănătate! răspunde bunica, mai iute, mai bine... se mai pornește sângele!

Tăiate felioare galbene, ca lumina din candelă, și foarte apetisante, dar ... nu e voie!

E de abia ajunul Crăciunului care rezonază cu liniștea și cu pacea sufletească.

Se atinge o limită, în care celelalte griji sunt date la o parte, nu mai contează...

Aștept cu sufletul la gură Nașterea Domnului.

Chiar nu vor veni colindătorii?

Într-un târziu, din pâcla nopții, răsună sfios un clopoțel și, în mare șoaptă, se aude o colindă de bărbat. Mă dau mai aproape de geam. Și-l zăresc. Zâmbește și cântă, și mereu se tot uită prin părți. Azi-noaptea prin sat merg drujinarii.

Vocea-i tristă anunță Nașterea Celui fără de Prihană, care a venit să ne aducă mântuire. Este o Vestă de Taină, într-o noapte în care se cântă pe șoptite, pentru că nu e voie!

Ușa casei se deschide. Mulțumiri, un pahar cu vin, colaci și priviri de recunoștință, de Doamne, ajută! Și cu alte subînțelesuri. Hipertextul atmosferei copleșește.

Solitudinea nopții e perturbată de pași grăbiți și de țipete:

– Drujina!

Mama și bunica oftează... Tata își duce mâna la tâmple:

– Măi, să fie! Oare l-au prins? Dacă mai stătea vreo câteva minute, treceau
ăștia pe de-alături...

Poate l-a luat în casă vecinii? Măine am să-i întreb...

Lumina candeliei e zbuciumată.

– Ce vremuri am mai ajuns, se vaicăără bunica.

Saltisoane și răcitură de porc, cavurma și sarmale... Masa e plină *de dulce*.
Și Crăciunul sosește și el la masă, ca să vestească vremuri mai bune!

– Ei, lasă! Măine-poimăine e Anul Nou! sunt încurajată, ai să mergi la urat
și la semănat. Atunci e voie. Te învăț și o colindă. Spui o urătură, pe urmă – o
colindă. Nu mai bagă ei de seamă... Colinda s-o cânti mai încet...

Un amestec de sărbători a marcat Crăciunul copilăriei mele, însoțit de
urături, care se strigă în gura mare, și de colinde cântate încet, mai mult în-
gânate, care vesteau Taina Nașterii lui Iisus Hristos și o nouă speranță pentru
o viață frumoasă, îmbelșugată, sfințită *prin grijanie* și prin rugăciuni.

Iar pâinea fierbinte, scoasă din sobă, înmuiată în vinul îndulcit în zahăr
sunt și rămân Sfintele Daruri Divine, „*trupul și sângele lui Hristos*”, prin care
iertăm și ne iertăm, mulțumim și ne bucurăm de viață.

Olesea GÎRLEA

Crăciunul în familie. Semnificații pozitive și negative ale Crăciunului

Pentru mine, Crăciunul este o sărbătoare asociată cu familia și buna dis-
poziție. Un deliciu al Crăciunului încă de când eram copil (începând cu vâr-
sta de șase ani) era ghicitul celui care exercita rolul lui Moș Crăciun. Acest
exercițiu de imagistică și deconspirare era întotdeauna rezolvat cu ușurință.
Acasă, Moș Crăciun era tata sau cumnatul său (ambii cu numele Vasile), era
ușor să-i deconspirăm după masca improvizată, cu ochelari și mustăți false,
iar la grădiniță rolul moșului era asigurat de o educatoare corpolentă și înaltă,
pe nume Ala Ivanovna, pe care copiii o recunoșteau cu ușurință după timbrul
vocii. Astăzi, trebuie să recunosc faptul că, din lipsa de Moș Crăciuni, am fost
în anul 2018 eu însămi Moș Crăciun în grupa fiicei mele, la Grădinița-creșă
nr. 16 din Chișinău. Mi-am făcut singură textul după scenariile asemănătoare
de pe youtube, am preluat ceea ce mi s-a părut adaptabil la vârsta copiilor de 5
ani, costumul de Moș Crăciun l-a adus o mămică care era angajată la Teatrul

de Operă și Balet „Maria Bieșu”. Nu știu dacă m-au deconspirat copiii, dar fiica mea mi-a remarcat lipsa pe parcursul întregului matineu și aceasta a fost latura cea mai tristă, dincolo de ideea de a salva Crăciunul copiilor.

Întotdeauna am sărbătorit Crăciunul pe stil vechi (7 ianuarie) și mereu în familie, acasă, la Chișinău (acasă la noi sau la bunicii de la Chișinău) și la țară la bunici (satul Schineni, raionul Soroca). Pentru noi, Crăciunul la Chișinău însemna un brad mare până-n pod, tata deseori trebuia să taie vârful bradului, deoarece nu încăpea în odaie. Mirosul acesta specific de brad, care se răspândea în tot apartamentul, îl asociez mereu cu tot ceea ce presupunea Crăciunul când eram mici. Neapărat, bradul era decorat cu luminițe și „ghirlande” (be-teală). Jucării pe brad aveam puține, pentru că, fiind mici și năzbătioși (eu și cu fratele meu, Andrian), atingeam jucăriile și ele cădeau jos, spre nenorocul nostru, făcându-se cioburi multicolore. Nu e cazul să specific, dar totuși voi face remarca, jucăriile inițiale erau din sticlă fină și orice contact cu podeaua însemna distrugerea lor. Mirosul de portocale sau de mandarine caracteriza deplin un Crăciun la Chișinău.

Bunicii de la oraș aveau mereu un brad din plastic cu luminițe și jucării din sticlă, iar darurile cu care ne mângâiau erau pachetele cu bomboane sau cadouri în formă de căsuță de plastic, sau Moș Crăciun din plastic, ticsit în interior cu bomboane.

Darurile cele mai frumoase pe care le primeam de la Moș Crăciun erau pachetele cu bomboane și, foarte rar, jucării. Ne plăcea apa dulce (de culoare verde) cu denumirea „Frigușor” de la fabrica Vitanta și bastonașele dulci din făină de porumb. Dacă le aveam pe acestea toate, atunci sărbătoarea era asigurată. Uneori, venea în vizită la mama sora ei cu soțul și copii, rareori venea sora tatălui. Bucatele tradiționale gătitе de mama erau răciturile (piftia), găluștele (sarmalele) și plăcintele. Sărbătorile de iarnă *finalizau* cu exerciții de testare a răbdării precum scoaterea bradului din apartament și strângerea acelor din covoarele casei. Cântecelе tradiționale pe care le cântam erau *O, brad frumos*, *Steaua sus răsare* și *Galbenă gutuie*. Nu era an în care să nu marcăm Crăciunul printr-o poză-amintire. Am păstrat o parte din ele, pe unele se vede scris *La mulți ani!* cu caractere chirilice sau rusești. Timpul și politicul și-a lăsat amprenta și pe aceste momente ale familiei tuturor celor stabiliți în Republica Moldova. Când am crescut mai mari, umblam cu uratul și colindatul pe la rude. Uneori, ne strângeam în cete, alteori colindam sau uram doar eu și cu fratele meu. Odată am urat întreg blocul în care locuiam și de atunci, chiar și locatarii mai noi, ne cunoșteau cine suntem și la ce etaj locuim. Textul colin-

delor și urăturilor varia în funcție de vârstă. Cu banii adunați ne cumpăram dulciuri și gume de mestecat. Erau la mare căutare gumele de mestecat. Cei mai mici aveau texte pe potriva vârstei, de obicei ziceau:

*„Colindeț, colindeț
Toți băieți-s maladeț¹
Numai eu îs mititel
Dă-mi și mie un colăcel”.*
*La țară auzeam astfel de urături:
„Colindă, colindă,
Cheam-o pe mămuca-n tindă
Ș-om apuca-o de un degețel
Și ne-a da un colăcel;
Ș-om apuca-o de pestelcuță²
Și ne-a da o copeicuță³;
Ș-om apuca-o de cofticioară⁴
Și ne-a da o nucușoară!
La anul și la mulți ani!”*

La țară, la bunici, Crăciunul avea alte decoruri și semnificații. Bunica Eudochia decora pervazul geamului cu nuci, gutuie și bomboane. Acesta era „bradul” nostru. Nu i-am simțit lipsa pomului și a decorațiunilor pentru că bunica ne alinta cu bunătățile de la țară, care nu se găseau la oraș. Cele mai frumoase momente erau când o surprindeam pe bunica cu covata plină de aluat. Pâinea, colăceii, nelipsiții porumbel din aluat (câte unul pentru fiecare nepot), cocoșei dulci (zahăr bătut cu albuș de ou), biscuiții de casă și croassant cu magiun din prune (care la țară se numește „rogalnic”) erau deliciale Crăciunului. Bunelul avea grijile sacrificării porcului și a istorioarelor despre porcul care-și visează în ajun de tăiere cuțitul fatal. Bunicii îi revenea grijile preparării bucatelor din porcul sacrificat. Nelipsite de Crăciun erau năutul cu carne, pârjoalele, răciturile, cârnațul; bunelul asigura constant focul în cuptoare. Am avut parte de o copilărie cu mâncăruri gătite acasă: sarmale, nelipsitele murături (mere, varză, harbuz) – constituiau acriturile noastre preferate. Pe lângă bucuria gastro-

---

1 Maladeț (rus.) adică bravo

2 Pestelcuță adică șorț

3 Copeicuță (rus) bănuț

4 Cofticioară adică vestă, bluză

mică, copiii veniți din oraș aveau o experiență aparte, joaca cu animalele din curte: iepuri, câini, pisici. Ne plăcea, în special, să le hrănim – dacă reușeam să mângâiem vițelul, motănașii, cățeeii din curte, eram cei mai fericiți copii. Atașamentul acesta față de animalele din curte nu era înțeles de copiii de la țară, care vedeau animalele în fiecare zi și nu le duceau dorul. Așteptam cu nerăbdare când bunica va mulge vaca și vom bea lapte proaspăt, cald, cu spuma aceea specifică, care nu se găsește azi nicăieri, decât în amintirile din copilărie. Bunelul Gheorghe Rotari colecționa specii de porumbei și era bucuros să ne distribuie porția de grâu pentru a-i hrăni împreună. Deseori șuiera de câteva ori și hulubii își luau zborul rotindu-se în cercuri deasupra casei. Acele momente erau unice, spectaculoase, așteptate de noi. La bunica veneau mereu urătorii, dar și preotul satului, care vestea nașterea Domnului și stropea casele și locuitorii cu aghiasmă, în semn de binecuvântare. Dacă stau să analizez astăzi schimbările climaterice, ne lipsește enorm abundența zăpezii din iernile de demult. Deseori ne împotmoleam cu mașina până a ajunge în satul bunicii (între Chișinău și Soroca este o diferență de 180 de km) și, uneori, ne ieșea câte un om bun cu o căldare de cenușă pe care o presura sub roțile mașinii pentru a urni vehiculul din loc. Într-un an, am colindat la biserică preotul și pe toți enoriașii. Acel an a fost deosebit, unu – pentru că am făcut-o fericită pe bunica Eudochia (să se știe în tot satul cine sunt nepoții ei), doi – pentru că ne-am simțit importanți și apreciați de locuitorii satului.

Foto: Imagini din arhiva personală a dr. Olesea Gîrlea

Mariana COCIERU

Taina colindelor tradiționale din satul natal

Sfintele sărbători legate de Nașterea Mântuitorului sunt așteptate cu nerăbdare de toți creștinii, fiind considerate adevărate manifestări cutumiare, purificatoare ale sufletului și care elogiază prin semnificație venirea pe lume a lui Mesia, capabil să izbăvească întreaga omenire de dispariție. Frumusețea și spiritualitatea acestor sărbători au fost marcate întotdeauna de valoarea și diversitatea urărilor care le însoțesc. Multitudinea de colinde ne dau posibilitatea de a contempla caracterul cutumiar al acestor ceremonii creștine. De aceea, ajungând la o vârstă înaintată, începem a ne aduce aminte de acele momente semnificative legate de copilărie, când serile lungi de iarnă le petreceam alături de cei dragi, înconjurați de căldura alintătoare a sobei, în ademenirea scânteilor jucăușe ale focului din vatră, și pasionați de povestirile fascinante despre trecut ale bunelilor și părinților noștri.

Istoriile relatate de către tatăl meu Nicolae despre momentele de pregătire înainte de a merge cu Colinda de Crăciun, dar și cu Plugușorul în ajun de Sfântul Vasile îmi provoacă și acum momente de nostalgie. Marcarea acestor două sărbători pe stil vechi de către localnici este strâns legată de oficializarea acestora de lăcașul sfânt al satului Bozieni, care celebrează și astăzi sărbătorile creștinești conform calendarului iulian. Potrivit mărturiilor localnicilor, acestea s-au celebrat pe stil vechi încă de la prima documentare istorică a satului nostru: „*Di cân' țân minti, da și mama ni poviste cî bătrânii totdeauna o sărbătorit Crășiunul la șapți ianuarie, iar în ajiun di Sfântu Vasâli flăcăii mergeu cu uratu*” (Arhiva personală, 2011; Bozieni – Hâncești; inf. Nicolae Niță, 54 ani; culeg. M. Cocieru).

Tata Nicolae a fost inițiat în ale colindatului cam pe la vârsta de cinci ani. La început era martor al constituirii cetelor de către frații mai mari, ca mai apoi, împreună cu prietenii de același „leat”, să purceadă și el să umble cu *Colindatul* pe ulicioarele satului. Colindele erau învățate în sânul familiei, de la părinți sau frații mai mari. Au existat mai multe colinde, dar două din ele aveau o semnificație deosebită și un impact relevant asupra locuitorilor satului nostru. Una din acestea, *Doamne Isuse Hristoase*, este o colindă religioasă (din categoria *Biblice și apocrife*, subiectul *Judecata florilor*, conform clasificării colindelor de M. Brătulescu) și era dedicată gospodarilor, adică era interpretată ca o colindă de casă, de gazdă, cealaltă, însă, este o colindă de față

mare – Șnotur, șnotur, bour negru/ Șnotuș, șnotuș, bour negru (din categoria Flăcăul și fata mare – dragoste, peșit, logodnă, subiectul Fata în leagăn/ la masă/ pe pat, conform clasificării colindelor de M. Brătulescu).

Doam-ne I - su - se Cris-toa - să, Doam-ne I - su - se Cris - toa - să,
 — Tu ești ra - za — prea - fru - moa - să, — Tu ești ra - za — prea - fru - moa - să.

Șno-tur, șno-tur, bo - ur neg - ru, Șno - tur, șno - tur, — bo - ur neg - ru,
 Hu - le - răm și — flori di — măr. Ni-o vi - nit un Jo - i - nel, —
 Ni-o vi - nit un - Jo - i - nel, — Hu - le - răm și — flori di — măr.

Tata își amintea că în gospodăria unde cântau una din aceste colinde erau neapărat răsplătiți cu bani, nu doar cu nuci, mere sau dulciuri. Iar, uneori, erau rugați să le cânte pe ambele sau chiar să le repete.

Imediat cum se încheia slujba de Crăciun la biserică, copilașii în grupuri de câte 3-5 persoane mergeau să colinde sau să umble cu *Steaua*. Apoi, odată cu asfințitul soarelui, porneau flăcăii. Aceștia formau așa-numita „Ceata mare”. Astfel de cete, în sat, erau create în număr de 5-6. Fiecare ceată avea porțiunea sa de sat, pe care urma să o colinde. Rar gospodar care se încumeta să nu-i primească. Semnul că cei ai casei sunt gata de a primi cetele de colindători era lumina conectată în ogradă sau candela arzândă la geam sau poarta deschisă. Ceata mare era reprezentată de flăcăii „făcuți de armată”, adică demobilizați. Ceata avea un vătav care avea grijă și de partea financiară câștigată în timpul colindatului. În afară de aceasta, mai exista și un cântăreț care, având calități muzicale și cunoscând textele, interpreta colindele. Ceilalți îl susțineau doar la refren. Aceștia colindau până dimineață. Erău onorați, neapărat, cei mai înstăriți gospodari ai satului, precum și familiile cu fete mari. Fata mare pregătea cel mai frumos colac pentru a fi înmănat flăcăului pe care îl plăcea.

Colacii erau purtați pe niște nuielușe și duși de către doi dintre flăcăi. Dacă se întâmpla să se ciocnească în calea lor cu o ceată din altă mahala, care nu avea dreptul să colinde în această porțiune a satului, se isca o ceartă și, dacă impactul nu era soluționat amiabil, atunci se putea ajunge și la o încăierare cu pumni. Ceata învingătoare lua drept răsplată tot câștigul cetei învinse. Aceași soartă o aveau și cetele mici, dacă erau întâlnite după căderea nopții. Era o normă pe care o respectau toți, de aceea nu existau supărări. Pe lângă cetele mari mai exista și „ceata căsătoriților”, formată din câteva familii tinere, care-și colindau, de obicei, rudele. Acestea porneau colindatul după miezul nopții. Căsătoriții aveau cu ei și muzicanți, astfel încât ceata acestora era auzită de departe. Scopul cetei era nu de a câștiga bani, ci doar de a împărți bucuria nașterii Fiului Divin rudelor, prietenilor și vecinilor. Dacă flăcăii erau doar cinstiți cu câte un pahar de vin de către gazde, atunci cei căsătoriți erau invitați în casă să stea la masă. Spre dimineață, fiecare ceată mare se oprea la unul dintre actanți, care locuia cel mai aproape, pentru a împărți câștigul. La început erau repartizați banii. De regulă, vătavul împărțea cântărețului mai mult „bacșiș”, anume datorită funcției pe care o deținea în ceată. O parte din aceștia erau lăsați și pentru „tocmirea” muzicanților la *Hora satului*. Apoi, se alegeau cei mai frumoși colaci câștigați și erau împărțiți egal. Dacă rămăneau în plus, de obicei reveneau cântărețului, vătavului sau celor care au dus colacii. A doua zi pe *medean* (așa se numea centrul localității) se făcea *Hora satului*, unde erau scoase la joc fetele colindate anterior.

Urările de bun augur din cadrul sărbătorilor de iarnă au fost mereu însoțite de povestiri și legende despre Maica Domnului și Mântuitorul. În lăcașul Parohiei „Sf. Parascheva” din localitate, care a fost redeschisă în anul 1992, erau învățate în preajma sărbătorilor domnești diferite colinde religioase, cântece de stea: *O ce veste minunată, Trei păstori, Steaua sus răsare* etc. În fiecare an, de Crăciun, preotul și slujitorii bisericii meștereau macheta colibei și ieslei în care s-a născut pruncul Iisus. În acest fel, mirenii deveneau martori ai reprezentării simbolice a stelei pe care o urmau cu supușenie cei trei magi ca să aducă daruri Mântuitorului. De Crăciun, creștinii satului veneau la biserică să se roage și să aducă daruri Pruncului Divin. De aceea, Nașterea Domnului continuă să fie o sărbătoare ale cărei tradiții și obiceiuri se păstrează cu sfințenie.

Încă mai observăm „ținerea” celor trei zile de Crăciun alături de familie și rude. Prima zi este dedicată nașilor sau nanilor, în această zi finii merg să-i colinde pe acei care în fața Domnului au acceptat să-i cunune sau să-i boteze. În cea de a doua zi nașii merg la fini. Ultima zi este dedicată părinților. Aceștia

își așteaptă copiii care revin la cuibul părintesc ca să aducă onoruri și omagii celor care le-au dăruit viață. În toate aceste zile, cei care merg în vizită aduc gazdei o pereche de colaci, o sticlă de vin și dulciuri.

Copilăria mea e legată mai mult de colinda *Domn, domn, să-nălțăm*, pe care am învățat-o la școala din sat și pe care o cântau toți copiii (este auzită și astăzi). Pe vremuri, de Crăciun, auzai pe ulițele satului doar această colindă și foarte rar mai putea fi receptat câte un catren, dar și acela fragmentar din colinda *Șnotur, șnotur, bour negru*. Când venea vreo ceată de flăcăi și cânta această colindă, tata era nespus de fericit și ne povestea despre Crăciunul copilăriei sale, când aceste colinde erau cântate foarte des, mai ales de flăcăi. Efectuând practica folclorică în localitate, am reușit să adun cele două colinde în mai multe variante de la diferiți informatori, ca, în final, să încheie subiectul celor două creații folclorice. Mi s-au părut extraordinare, mai ales că am reușit să înregistrez și linia melodică a lucrărilor, le-am descifrat și le-am învățat împreună cu elevii în timpul activităților extrașcolare. Astăzi ne bucurăm că aceste colinde au revenit în mediul etnocultural al localității. Tot mai des auzi cântându-se cele două creații folclorice de către cetele de copii. Și câtă satisfacție au cei mici când reușesc să trezească în sufletele gospodarilor un fior de nostalgie, de refulare a anilor din trecut.

Păstrarea colindelor în repertoriul folcloric al localității demonstrează prestanța istorică a acestor producții izvorâte din acel rezervor nesecat, profund și generator de artă tradițională. Pe parcursul anilor, colindele satului au rămas în afara atenției specialiștilor, fiind lăsate pe seama oamenilor de rând, care le-au păstrat intacte, curate ca pe niște rugăciuni. Pentru performerii de folclor, colinda e o expresie a sufletului, o credință în puterea magică a Nașterii Mântuitorului și a vindecării sufletelor rătăcite, o cheie spre porțile cunoașterii. A fost o perioadă când, din cauza regimului totalitar, colindele au fost interzise și chiar erau persecutați acei care încercau într-un fel sau altul să le promoveze. Revitalizarea acestora demonstrează că, în pofida tuturor impedimentelor care au existat, înțelepciunea populară nu poate fi ștearsă sau interzisă, iar ceea ce se creează în comun și din suflet rămâne veșnic. Colindele, ca produs folcloric, rămân a fi cea mai reușită comoară a unui popor. Nicio națiune nu se poate mândri cu o astfel de bogăție, așa cum e în drept s-o facă românul. E regretabil momentul de modernizare, la care, involuntar, suntem părtași și noi, astfel încât colindatul de odinioară ajunge să fie înlocuit de petreceri (lipsite de context ritual) prin cluburi de noapte și discoteci. Și, aparent, Crăciunul e mai degrabă un pretext de a petrece cu dansuri și bău-

turi, decât de a vesti cu evlavie Nașterea Domnului. Oare ce s-ar fi întâmplat cu noi, ce nivel de conștiință națională am fi dat noi dovadă, dacă erau prinși și strămoșii noștri în acest val al modernizării? E cert că, trecând prin atâtea cumpene câte le-a avut de înfruntat, poporul român și-ar fi pierdut de mult identitatea națională. Doar datorită acestor creații folclorice, tradițiilor și obiceiurilor încă persistente, mai existăm ca neam. Și atâta timp cât vom avea conștiință și vom fi puternici, ne vom bucura cu adevărat de sosirea Sfințelor Sărbători Domnești, vom colinda și vesti Nașterea Mântuitorului.

Victor PLETOSU

Crăciunul copilăriei mele

Clipele sacre ale copilăriei reverberează ca un ecou în amintirile mele și contemplan farmecul irepetabil al sfințelor sărbători, ce s-au perindat în vatra satului meu natal – Cigârleni, r. Ialoveni, ascuns tainic între două dealuri cu izvoare cristaline, sub o geană de stejari seculari, pe Valea Botnișoarei.

Prin văzduhul liniștit, zâna iarnă cernea fulgi din adâncul cerului nemărginit. În câmpie, grâul se-nfrăța și îmbrăca bluza diafană din zăpada albă și imaculată. În Casa cea mare, erau la loc de cinste icoana Nașterii Mântuitorului, împodobită cu un prosop, busuiocul, candela aprinsă și gutuile luminoase.

Mama scotea din cuptor cei mai savuroși colaci, crăciunei și diferite prăjituri. Tata avea curajul de a sacrifica porcul pentru masa de sărbătoare, iar eu cu sora mea așteptam, cu nerăbdare, să sărim pe porcul pârlit și cald și să strigăm „*Dii talanii*”, apoi să ne luăm săniile și să plecăm iar pe derdeluș, la săniuș!

Crezând în prevestirile vremii, în Ajun de Crăciun, bunica tăia 12 cepe și presura sare în fiecare ceapă, asemeni celor 12 luni ale anului, și în care ceapă sarea se topea și lăsa must, apoi acea lună era ploioasă. Bunelul pune în iesle la vaci și la oi mult fân de iarbă cosită, ca să le hrănească pe săturate, pentru că dobitoacele au suflat căldură pruncului Iisus.

La școală, la primărie și la biserică erau împodobiți cu jucării minunații brazi ce se-nălțau somptuos, trezindu-ne admirația prin prospețimea aerului și culoarea tinereții. Mama mea, învățătoare de clasele primare, ne spunea că bradul simbolizează Sfânta Treime. În vârf strălucea steaua ce-a călăuzit cei trei crai de la răsărit, iar ghirlanda de luminițe semnifica lumina spirituală.

Eu cu verișorii mei, purtați de vis în lumea de povești a lui Petre Ispirescu, știam de la bunici, că din moși-strămoși există o veche tradiție păstrată cu

sfințenie în viața satului. La sărbătoarea Crăciunului, alaiul cetelor de colindători mergeau din casă în casă, cântau colinde și așteptau răsplata gospodarilor, având convingerea că gospodăria colindată va avea belșug, roadă și noroc tot anu-mprejur. Se credea că ceata de colindători voioși, vlăgoși, ghizdavi și fai-moși, asemeni unui brâu protector al satului, făcea legătura între case pentru a uni oamenii și pentru a-i apropia de dreapta credință. Flăcăii colindători se pregăteau în cadrul șezătorilor organizate cu prilejul sărbătorilor: Sfântul Andrei Cap-de-Iarnă, Sfântul Ierarh Nicolae, protectorul copiilor și Sfântul Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni.

Ecoul tainic al colindelor ce răsuna pe ulițele satului nostru pitoresc, plâsmuia feeria Sărbătorii domnești „Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos” în sufletul nostru. Colindatul era un obicei spectaculos. Iar noi, copii fiind, învățam cât mai multe colinde în cadrul matineelor de la școală și aveam dorința ca să luăm parte activ la acest obicei pentru ca să impresionăm bunicii, nașii, rudele și învățătorii, cu un repertoriu bogat de colinde.

În ziua de Crăciun, colindam, mai întâi, la biserică, după serviciul divin, ca preotul să ne binecuvânteze. Apoi, începeam obiceiul „Cu Steaua”, cu 6-12 raze împodobite cu busuioc și clopoței zglobii, legați cu lână roșie, în centru fiind fixată icoana Nașterii Domnului Hristos în iesle. Pentru început, ceream acceptul gazdelor pentru a colinda în pragul casei: „*Primiți colindătorii?! Da-s legați câinii?!*” Apoi cântam și jucam Steaua, în ritmul colindului. Rudele apropiate ne chemau în casă: „*De colindă mulțumim și în casă vă poftim!*”. Cântam în fața icoanei: „*Steaua sus răsare, / Ca o taină mare, / Steaua strălucește / Și lumii vestește ...*”, apoi ne așezau la masă ca să gustăm din carnea de vrabie special pregătită, ca să fim harnici și ușori anu-mprejur, răcitură de pasăre, sarmale, friptură și mămligă cu brânză și smântână. În semn de respect, cei colindați ne ofereau colaci, dulciuri, fructe și sămânță de bani. Iar noi rosteam orația de mulțumire: „*Vă mulțumim pentru acest colac mare și-mpodobit frumos, ca fața Domnului Hristos! La anul când vom veni, și mai bucuroși vă vom găsi!*”. Crăciuneii și colacii îi puneam pe o dârja lungă din lemn de corn, pe care o țineau de la capete cei 2 băieți colăcari.

Spre amurg, ne așezam la cișmeaua de la răscruce ca să ne tragem răsuflarea, dar și să împărțim între noi darurile primite. Când ne uitam în urma noastră, era o haită de câini ce ne tot urmăreau pofticioși ca să le dăm și lor din ce-am adunat în traiste. Cu banii adunați ne procuram rechizite școlare, pentru că se încheia vacanța de iarnă și reveneam la lecții.

În seara de Crăciun, așteptam să vină să o colinde pe mama mea – prima

lor învățătoare, cetele de colindători voinici ca niște haiduci – floarea flăcăilor de frunte ai satului, acompaniați de muzicanții ce animau atmosfera. Eu aveam dorința de a fura colinde din repertoriul lor, ca să le învăț și să le cunosc pentru când voi crește mare.

A doua zi începeau *cumpăniile* de Crăciun la nașii părinților mei, unde participau cele câteva perechi de fini ce interpretau colinde pentru nași: „*Asta-i seara lui Crăciun! Să te-nveselești om bun! Nașterea cu bucurie! La mulți ani ca să ne fie!*”. Preotul, asistat de corul bisericesc, pe la casele credincioșilor, cu icoana Nașterii Domnului, cânta troparul „*Nașterea Ta, Hristoase Dumnezeule, răsărit-a lumii lumina cunoștinței*”, iar gospodarii cu bucurie făceau semnul crucii și sărutau icoana. După colinda preotului, nașii se așezau cu finii la masa împodobită cu cea mai frumoasă față albă și 12 feluri de bucate tradiționale. Iar noi îl așteptam cu nerăbdare pe Moș Crăciun cu barba albă-dalbă de nea, c-o desagă de cadouri în spate și-n mână cu toiagul de argint. De la părinți știam că Moș Crăciun colindă țara și face drum lung până la noi în sat, de aceea noi îi pregăteam un recital frumos. Eram mulți finuți care ne tot dădeam ghes, ca să ne ia pe brațe, ca să recităm, cu mândrie, cu emoții de bucurie, cât mai multe poezii, ca să atragem atenția moșului cântându-i și invitându-l la horă în jurul bradului, ca să ne ofere darurile mult dorite, dar și să ne întrebe ghicitori, sau cum învățăm și dacă avem purtare exemplară la școală. Apoi ne mângâia pe creștet spunându-ne că suntem vrednici de laudă!

Trăiam clipe minunate pentru că farmecul și frumusețea sărbătorii ne fascina, având speranța că tradițiile de Crăciun nu se vor pierde niciodată și vom renaște și noi în credință, înțelepciune și dragoste.

În încheiere, subliniez că este important ca educația copiilor să cuprindă și tradițiile străbune, pentru ca să transmitem generațiilor în creștere moștenirea noastră culturală.